

ritsan

dagen därpå. Vi har Rasputin att tacka för det, ropar Alexandra. Kalla honom genast! Snart lutar hon ömt huvudet mot hans äxel i budoaren.

Rasputin får ett omätligt inflytande över Alexandra och därmed över tsaren. Denne rådfrågar honom – ibland via Alexandra – angående politiska utnämningar. General Bogdanovitj skriver i dagboken: "Det är inte tsaren som styr Ryssland utan storskojaren Rasputin." Och polisagenterna fyller i: Han är en bedragare, en låtsasprofet, en horbock av västlig sort. Alexandra blir sorgsen över skvallret. Hon vidhåller att han är ett sant helgon, på sitt eget vis. Han är Guds tjänare i såväl mörker som ljus.

Rasputins väning blir ett väntrum till tsarpalatset. Dit vallfärdar supplikanter av alla de slag. Fattiga studenter som behöver en dusör, officerare som vill ha rekommendationsbrev till någon minister, kvinnor som hört talas om den helige mannens outröttliga potens. Samtidigt rasar kriget och detta krig som Rasputin fruktat gör hans liv mycket angenämt. Alla vänder sig till honom för att ta del av hans siarord.

1915 sänder Alexandra brev till Nikolaj som leker strateg bland generalerna: "Jag sänder dig en kapp som tillhört vår Vän. Han har använt sig av den och skickat den till dig som gåva, med sin välsignelse. Om du kunde begagna den då och då vore det bra... Vår mer enväldig, älskade, visa vad du är i stånd till." Ja, dagligen får tsaren veta att "vår Vän" är mer klysynt än ministrarna tillhoppa: "När du går till ministerrådet, glöm inte att ta med den lilla ikonen som vår Vän gett dig och kamma dig med hans kam."

Mot slutet av år 1916 är 13 miljoner man under fara. Två miljoner är döda, 4,5 miljoner sårade. Blickarna riktas mot den djävulske starjetsen. En del av hans råd är, skam till sägandes, inte dåliga. Färre attacker vid fronten sparar de hårt prövade trupperna. Judepogromerna och förföljelsen av Krimtatarerna bör hejdas, spekulation och höjda varupriser fördomas. Men folket hatar

Jag är rädd för honom. Hans stora, gråa och genomträngande ögon nedtynga mig, de se till botten av min själ och åstadkomma att jag fruktar. Ehuru jag skulle vara på 5 000 versts avstånd från honom, känner jag att han eger en ovanlig styrka, att han förmår allt.

– Rasputin-anhängare beskriver mästarens krafter i *Rasputin: En sibirisk hästtjuv*

Det att han närmade sig kvinnor och att han gick med dem i bastun förklarade han på så sätt, att det är det bästa medel att pröva styrkan av hans helighet.

– Ur *Rasputin: En sibirisk hästtjuv*

honom. Rykten går om att han är fiendespion, kanske i maskopi med "tyskan" Alexandra.

Rasputin, allt högfärdigare inför hatet, ser sin upphöjelse som en Guds hemliga plan. Uppfattningen delas inte av prins Feliks Jusupov, vars hustru Irma är tsarens systerdotter. Feliks gör sig till vän med den segerrusige bondlurken och spelar tillgiven. De sammansvurna är fem till antalet, bland dem storfurst Dmitrij Pavlovitj, kusin till tsaren, och högerextremisten Purisjkevitj. Natten mellan den 15 och 16 december skall det ske. Bakelser prepareras med krossade cyanokaliumkristaller. Rasputins vinglas spetsas med flytande cyanokalium tillräckligt för att fälla en ox. Så skall Rasputin luras till palatset. Förevändningen är att prinsessan Irina vill träffa honom (hon är på Krim) och det betet kan han inte motstå. Han kommer till palatset.

I sina Minnen skrev Jusupov långt senare: "Ett gränslöst medlidande grep mig. Jag undrade hur jag hade kunnat tänka ut ett så gement brott." Nå, Rasputin tar en bakelse, tuggar i sig den och fortsätter att prata i stället för att falla ner död. Sedan tar han en stor klunk vin och ytterligare några. Ingenting biter på honom. Han vill i stället höra musik, en melankolisk romans. Det får han, varpå han nickar till

Skott genom hjärtat

Feliks springer upp till de fyra andra i ett rum ovanför. Giftet har ingen verkan! De sammansvurna funderar på att tillsammans kasta sig över monstret och strypa honom. Men Feliks väljer att gå ner ensam med revolver i hand. Rasputin säger att han är tung i huvudet och att det brinner i magen. Han behöver madeira, vilket han får. Sedan vill han plötsligt avsluta kvällen hos zigenarna. Sätta sig till bords och skratta. Då lyfter Feliks revolvern, siktar på hjärtat och fyra av starjetsen vrålar och faller omkull. Vännerna skyndar till. Staren konstateras död. Så går de därifrån.

Feliks drabbas dock av onda aningar och går tillbaka. Han känner på Rasputins puls. Den slår inte. Men så drar en darrning över starjetsens ansikte, han slår upp ögonen. Feliks vill fly, men benen lyder honom inte, och med ett ryttande kastar sig Rasputin över honom och griper om hans hals. Feliks lyckas ta sig loss. In stormar Purisjkevitj med osäkrad revolver och ser jättens vackla mot en av dörrarna till gården, ropande: "Feliks! Feliks! Jag skall berättat allt för tsaritsan". Purisjkevitj skjuter och missar. Ett tredje skott träffar ryggen. Nu först sjunker Rasputin ihop. Purisjkevitj sparkar honom i tinningen och Feliks går lös på honom med en batong.

De sammansvurna kastar liket i Lilla Nevan, där det hittas det av dykare. Blodspåren avslöjar platsen. Nyheten får staden att explodera i jubel. Men ute i landet gråter många och beklagar att herrarna dödade den ende muzjik som närmast sig tronen. Tsaren skulle hindras från att höra smafolkets röst, heter det.

Storfurst Dmitrij sänds till Persien för en tid. Feliks ombes att bege sig till sin

Helbrägdagöraren. Rasputin i kretsen av sina anhängare i mitten av 1910-talet.

Porträtt av Ny Illustrerad Tidning 1918

På du med sin guru. Tsaritsan Alexandra, anfrätt av okultism, skriver passionerade brev till Rasputin.

egendom Rakitnoje i närheten av Kursk. De andra tre slipper bestraffning. Den ryska revolutionen tvingar sedan Feliks Jusupov att lämna landet. Han dog i Frankrike 1967.

Vad hände då med Rasputins kvarlevor? Efter februari-revolutionen 1917 lät Kerenskij gräva upp kistan och köra bort den. Men lastbilen fick motorstopp. Folk samlades och undrade vad som fanns i lären på flaket. Kistan upptäcktes och öppnades. En viss Kupsjinskij, medlem av dumans ständiga kommitte, bestämde att det svartnade liket skulle brännas på plats. Bensin hällades över, kremeringen pågick i sex timmar, varpå askan spreds för vinden. Ett skändligt kattarbål, sade tsantsan, och ett slutligt bevis på att Rasputin var en martyr.

Tsarfamiljens öde i Jekatereburg i juli 1918 har vissa likheter med Rasputins. Inte minst avseende martyrskapet.

OLAV WISTRÖM

ur horatii påse

Det kan inte hjälpas. Påsen skakas, och ut trillar ytterligare några Horatii maximer

Min generation ägnade sig åt puritanska utsvävningar: de vidgade medvetandet. Jag njuter av de små *Götterfunken* som uppstår när jag gnider byxans flanel mot stolsdynans marokäng.

En skapande människa som vill påverka sin egen tid gör klokt i att vara en dålig konstnär. Den stora anden måste skriva i *futurum terminalis* – för dem som hade skolat kunnat fattat om inte antikvariaten kollapsat i ett svart hål.

